

Ker je pri gojzdnem oskerbovanju veliko več na tem ležeče, da se škoda odverne, kakor da se že storjena kaznuje, ktera se v nekterih gojzdh celò več popraviti ne dá, bi bilo gotovo dobro in potrebno, da bi se ta navada, ktera je že pred več leti zaspala, o potrebi spet ponavljala, da se ljudje po deželi svaré pred nečimerno kurjavo v gojzdh.

(Mitth. d. Forst. d. öst. Alp.)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Semensko zerno.

Vse rastline se rodé iz semena, dasiravno se ga malo malo nalaš vseje, in darisavno ga človeško okó ne vidi. Narava ga sama seje. Zato je marsikakšno seme z lahkiimi nitkami operuteno, da ga veter lahko odnese in raztrosi. Nektero seme je majhno, pa vendar dovolj težko, da brez vse ptuje skerbí in pomoči naravnost na zemljo pade. Nektero, ki je ložje in večje, da ga veter lahko raznese, je z nekakšnimi kavlički prevedeno, s kterimi se terdno derži, da se od svojega pravega kraja preveč ne oddaljša. Še drugo seme je v pruživne ali elastične luščine zaperto, ki ga v dostojno daljnost bersknejo, kakor hitro se jih kakšna živa stvar dotakne, ali kakor hitro se posuši ali namoči. Kar je pa naj čudovitiše, je to, da je narava skerb, drevje zaditi, ptičem zročila. Zakaj ptiči sejejo peške v zemljo. Krokraje so ljudje vidili hraste saditi. S svojim kljunom so luknjo napravili, želod va-njo zavalili, in jo spet z zemljo in z mahom zagernili. Ne smé se pa misliti, da so ptiči pri tem kakšen poseben namen imeli. Le slep nagon jih k temu napravi. Želod zakopljejo, da bi se z njim redili; želod pa skalí in zraste v veliko drevó. Marsikakšno seme mika ptiče s svojim prijetnim duhom in vkusom, da ga požrejo, semtertje nosijo in poslednjič iz sebe veržejo, da skalí, cvetè in novo seme donese.

Ako bi bilo raztrošenje semena po senožetih in gojzdh le človeški skerbi zročeno, kako pušče bi bile senožeti, kako prazni gojzdi! Glej kako spomladi trava in cvetlice iz zemlje rastejo, dasiravno niso ljudje s svojo pridnostjo njih rasti pospešili.

Pa to ni še vse, kar pri ogledovanju semena čudovitega najdemo. Tudi to je naše pazljivosti vredno, da rastlina, če je še tako velika, in če še toliko prostora obseže, vendar že vsa v majhnem obsežju semenskega zerna skrita leži. Celò hrastovo deblo z vsim svojim perjem, z vsimi vejami in koreninami je že v želodu. Še več — ker obstojnost in ohranjenje vsega rastlinstva večidel iz semena izhaja, ga je Stvarnik tudi dovolj zavaroval. Kako gotovo je pri tistih rastlinah, ki celo leto v zemlji stojé, — cvetje in seme pozimi zavarovano in s terdnimi mrenami prevlečeno! In kako dobro so tiste rastline, ki zime prenesti ne morejo, s svojimi koreninami in s svojim sadom v zemlji zagernjene, dokler jih spomladna toplota spet ne obudí! Nektere semenske zerna so vsred sadú shranjene; nektere tiče v stročju, in nektere so v lesene lupine zaperte. Vsako seme je tako zavarovano, kakor mu je potreba, da doseže svoj namen.

Tako tudi naj manjše dela narave razodevajo Stvarnikovo modrost in dobrotljivost.

Od davkov, ki si jih ljudje sami nakladajo.

Pogovor med Anžetom in Blažetom.

1. Tobak.

A. Čudno je, da si ljudje verh navadnih davkov še sami davke nakladajo, med kterimi precej v prvi

versti stojí tobakarstvo. Vém, da v steno bob mečem, če kaj tacega rečem in da si bom sovražstvo tobakarjev na glavo nakopal, tedaj tudi tebe morebiti razžalil, ki ne moreš biti brez lule v ustih. Pa naj bo!

B. Mene ne boš razžalil, ker ti ne verjamem, da bi se mogel tobak med davke šteti, in te poznam, da si pošten človek.

A. Te bom skusil prepričati. Koliko si že star in od kterege leta že piješ tobak?

B. Pet križev že imam na herbtu, tobak pa pijem od 20. leta, tedaj — 30 let.

A. Ali si že kdaj prerajtal, koliko da si že zapil na tobaku?

B. Kaj bom to rajtal? saj tisti krajcar, ki ga dam na dan za tobak, ne more dosto znesti.

A. Ravno tisti krajcar, ki ga vsaki dan daš za tobak, znese že več sto goldinarjev.

B. Pojdi se solit!

A. Poslušaj: Leto ima 365 dní, tedaj daš na leto 365 kr. za tobak, 365 kr. pa stori 6 gold. in 5 kraje.

B. Dete plentaj! saj vendar le veliko znese.

A. Kaj pa še potrebuješ pri tobaku?

B. Koga? pipe in pa klinčikov, da prižigam, pa kdo bo to rajtal: saj jih 200 dobim za krajcar.

A. Ne bo dal, prijatelj, kar se kupuje, se mora rajtati — le vzemi, da polovico klinčikov ne užgè, tedaj dobrih pride le sto za krajcar.

B. Presneto natanko znaš rajtati.

A. Ako užgeš pipo na dan 10krat, posmodiš na dan 10 klinčikov, v 10 dnéh za krajcar, v mesecu za 3 kr., v letu za 36 kr., v 10 letih za 6 gold., v 30 letih za 18 gold.

B. Kaj ta merčes toliko znese! Tega bi ne bil mislil.

A. Tedaj če še pipo in druge reči vzameš, je letni znesek za tobak 7 gold. Ali pa ne zamudiš kaj pri svojem delu s tim, da pipo trebiš, bašeš, zažigaš in večkrat med tim popravljaš? saj vaše lule niso nikoli opravljene.

B. Ako zamudim pri vsaki pipi kake 3 minute, kdo bo to rajtal!

A. Ravno to ni tako malo, kakor si misliš: 10 pip tobaka na dan piješ, pri eni zamudiš 3 minute, tedaj celi dan 30 minut ali pol ure. Ako delaš delo, ki je vredno vsako uro 2 kr., znese zamuda pri tobaku 1 kr. na dan, in na leto, če se odštejejo prazniki, 5 gold., — 7 in 5 je pa 12 gold. — tedaj na leto zapraviš s tobakom 12 gold. in v 30 letih 360 gold., in če ga boš še 20 let pil, boš v svojem celem življenju s tobakom zapuhal 600 gold. Ali bi to ne bila lepa dota za sina ali za hčer?

B. Sto medvedov! kaj si mi vse vkup spravil!

A. Nič, kakor resnico in scer po naj manji prerajtbi. Kdor ga pa še kaj več spije, kot ti in si dražji tobak kupuje, morebiti celò smodke (cigare), tak pa še veliko več zapravi na tobaku. Ali ne pije tobaka tudi kteri tvojih sinov?

B. Dva sta se ga že tudi navadila, Jurče in Štefanček.

A. Pomisli, to že družih 24 gold. znese na leto.

B. Jez jima nič ne dam za tobak.

A. Si pa sama vzameta; iz tvojega vendar le gré, zastonjima ga gotovo nihče ne dá; tvoja škoda je. Zdi se mi, da se tudi vaša mati nekaj pečá s tobakom?

B. Res, da ga rada nosljá, pa bolj skrivaj, ker vé, da se gospodinjam in kuharcam nič kaj dobro ne podá, če jim kapljica od nosa visi; pa bi ji tudi nič réči ne smel, scer mi precej pipo očita.

A. To že spet znese 12 gold. Saj se s tobačnico dosto manj ne zapravi, kakor s pipo. Tako zapravite vsi 4 tobakarji v vaši hiši na leto 48 gold. s tobakom. Ali

ni to tedaj velik davk, ki si ga sami nakladate? Ali bi ne bilo bolje, kamor bi se tih 48 gold. obrnilo, kakor pa da se tako nepotrebno zapravijo?

B. Po ti tvoji prerajbi je tobak pri meni res skor veči davk, kakor so pa gosposkine davki, pa brez njega ne morem biti, ložej sem brez kruha, kakor brez tobaka. Če bi človek še tega nedolžnega veselja ne imel, kaj pa imam družega na svetu!

A. Od tega se hočeva drugo pot pogovoriti, mislim, da se tudi o tem motiš. Janez Jazirk.

O učiteljskih zadevah.

Učiteljska hranilnica.

Iz 22. lista „šolsk. prij.“ povzamemo zastran naprave učiteljskih hranilnic (Schullehrer-Sparkasse) sledeči poziv, ki izvira iz blagega serca. Naj bi ne bil glas vpijočega v puščavi!

Učitelji napravite si učiteljsko hranilnico! Pa posamezne moči so slabe, potegnite vkup in z zjedinjenimi močmi lahko pojde: „Zerno do zerna pogača — kamen do kamena palača“.

Pervo zernice je že vsejano — žlahtni sejavec so znani nar bolji prijatel in oče ljudskih učiteljev, čast. gosp. Sim. Rudmaš, c. k. šolski svetovavec na Korškem. Oni so spisali knjigo: „Beiträge aus der allgemeinen Unterrichts- und Erziehungslehre zu dem in den k. k. österreichischen Schulen vorgeschriebenen Methodenbuche“, so jo dali letos pri g. Leonu tiskati na svoje troške in so vès denar, ki se bo za to razprodano knjigo nabral, za to odločili, da bi se ž njim revni učitelji in njihovi sinovi podpirali. Lejte! lep začetek učiteljske hranilnice!

Dalje so g. Rudmaš svoj namen javno razglasili in vse prijatle ljudskih šol in ljube mladine serčno naprosili, da bi jih pri tem svojem početju blagovoljno podpirali. In res! milostlj. knezoškof Adalb. Lidmanský so hitro podarili 20 fl., g. Leon 15 fl., g. Liegl 10 fl. in še več družih gospodov je poslalo vsak po svoji moči. Vsaka trohica se z veselim sercom pri g. Leonu v Celovcu sprejema, in se pri priči v tukajšnjo hranilnico pošilja. Bog daj, da bi istina skoraj narastla, — obresti se bojo obračale na podporo bornih pa pridnih učiteljev!

G. Rudmaš so zraven še tudi obljubili, vsako leto v ta namen kaj v učiteljsko hranilnico plačevati, ako se z božjo pomočjo na noge spravi.

Učitelji po nemških deželah imajo več taci naprav; ali bi ne bilo dobro in modro, če bi si tudi učitelji slovenskih kronovin vsi vkup napravili eno učiteljsko hranilnico?

Še enkrat toraj: ljubeznjive serca in zjedinjene moči so močne, veliko premorejo, — človek sam je posekan hrast.

Postave za to učiteljsko hranilnico bi se lahko osnovala, — samo to je treba, da g. učitelji vsih slovenskih kronovin po časopisih na znanje dajajo, da je jim za to reč v resnici kej mar.

Ozir po svetu.

Tabor v Skutari.

V Skutarsko taborišče, kjer se zmiraj več angležkih vojakov v rudečih suknjah nabera, zahaja vsaki dan dosti Turkov, ki radovedni gledajo rudečosuknježe, katerih svoje žive dni niso vidili. Izperva so se Turčini enmalo bali za svoje žene in so jih za tega voljo spravili preč od kosarn; zdaj pa je ta strah že zlo prešel in prav prijazni so si eden drugemu. Ker pa se po govorjenju med sabo ne razumejo, si pomagajo z znamnji;

vzdignjeni persti jim naznanjajo število tiste reči, ktere želé; če Anglež hoče imeti kakošne pijače: žganja ali kaj družega (in v tem je naj večja barantija), nagne glavo nazaj, in votlo roko nastavi na usta: tako se dobro razumejo. Kramarji imajo vedno dober somenj, zakaj vsak, ki pervokrat na Turško pride, misli, da mora imeti za svojo pipo lulico iz ambre, rumene papuče (pantofeljne), kakšno svilno rutico itd. Posebno židov (judov) je tam veliko; carigradski judje so nasledniki tistih judov, ki so nekdej imeli na Španjskem in Portugalskem na gromadah sožgani biti in so tedaj pobegnili iz teh dežel na Turško; njih narod se še današnji dan lahko spozna na jeziku, ki ga govore in je mešanca semiškega jezika in španjskega. Oni prebivajo v posebnem kotu mesta v tesnih ulicah, in so zaničevani, da je joj! Vse tisto psovanja, ki ga mora na Turškem kristjan od Mahomedanca preterpeti, ga mora tukaj tudi jud od kristjana; če je kristjan na Turškem v vicah, je jud popolnoma v peklju; pa vse to prenašajo potepeljivo.

Turkom dopade, če jim kak Anglež pokaže kakošno smešno podobo od sedanje vojske. Unidan jim je kazal en oficir neko podobo, ki je izrisana v londonskem „Punču“, na kateri je sultan namalan na polomljenem stolu; Anglež in Francoz na videz podpirata stol, da sultan ne pade; če se pa podoba bolj natanko ogleduje, se vidi, da sta le zagrabila sultana in ga v svojih pestéh imata. Niso se je mogli dosto nagledati; pametni Turki so prav dobro zapopadli, kaj pomeni ta podoba, in so si posmehovaje po turški rekli: peki, peki! (to je: dobro, dobro!) Če v sedanji zadregi človek Turke ogleduje, bi mislil, da jim ni nič mar zato, da jim je toliko ptujcov (po njih besedi „psov“) na pomoč prihitelo, — ali „tiha voda je globoka“; tako je menda tudi s tisto zadovoljnostjo, ki jo na videz kažejo pravi Turki. To pa jim posebno ne dopade, da je veliko oficirjev tudi svoje žene sabo pripeljalo; pravijo: gotovo mislijo tukaj ostati, ker so svoje hareme sabo pripeljali“.

Celi dan je somenj tukaj; vse je živo in se raduje prijetnega kraja pod milim nebom, kakoršnega Angleži doma niso vajeni; turški kramarji pa so tudi veseli, ker se jim polne mošnjice ptujcov pridno odperajo.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Ormuža na Štaj. * 1. dan junija je tukaj šolska mladež (je je na številu 140) vesel praznik slovesno v ta namen obhajala, da bi novo zaročeni presvitli cesar Franc Jožef in mila cesarica Elizabeta dolgo let prav srečno in zdravo vkupej živela in deželane vesoljnega austrijskega cesarstva v božjem miru modro vladala. Že zjutrej ob peti uri zadoni nenadoma grom možnarjev. Ob šestih so prečastiti gospod fajmošter Juri Vouk veliko sv. mašo obhajali, pri kateri so otroci pesem: „Pred tabo, božja visokost“, in k Gradualu „cesarsko pesem“ tako lepo péli, da so od veselega glasa pobožne mladeži solze polile vse pričujoče. Po sv. maši smo šli redovno k mestni hiši po narodno zastavo, ktero smo s cesarsko pesmijo sprejeli, in od ondod med godbo in med gromom možnarjev veseli šli na odmenjeni kraj. K temu prazničnemu radovanju naše šolske mladosti so posebno naš miloserčni c. k. notár gosp. Franc Vodopivec s svojo dobrotljivo gospó in častiti mestni predstojnik gosp. Matjaš Zajnkovič naj več pripomogli. Vsih družih dobrotnikov zavoljo pomanjkanja prostora tukaj omeniti ne moremo. Vse skupej pa očitno zahvalimo, da so iz ljubavi do cesarskega prestola in šolske mladosti napravili to hvale vredno slovesnost. Bila je opoldne gostija na Libanji v dvorani gosp. Matjaša Zidariča, marljivega prijatla šolske mladosti in verlega rodoljuba. — Popoldne